

Sanja ŠUBARIĆ*

O GRAMATIČKOJ I LEKSIKOGRAFSKOJ DESKRIPCiji PRILOGA TIPa JEDANPUT I RIJEČCI (-)PUT I PUTA

Apstrakt: U radu se bavimo gramatičkom i leksikografskom deskripcijom priloga tipa *jedanput* i riječci (-)put i puta u postojećoj literaturi, s namjerom da iz perspektive savremenog jezičkog stanja doprinesemo sistematičnom i ujednačenom tretmanu tih jedinica.

Gljučne riječi: gramatički status, sistem vrsta riječi, leksikografska obrada, leksema, značenje, prilozima, *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput*, riječce, (-)put, puta

Tokom šire morfološke analize obimnijeg jezičkog korpusa iz 19. vijeka, pojedini oblici nametnuli su nam se kao jedinice čiji gramatički i leksikografski opisi u postojećoj literaturi zavređuju da budu predmet posebnog rada. Ovom prilikom vraćamo se prilozima tipa *jedanput* i riječcama (-)put i puta kako bismo iz perspektive savremenog jezičkog stanja skrenuli pažnju na njihov status i uočene nepreciznosti u vezi sa njim.

1. Prosti osnovni brojevi sa nesamostalnom riječcom put: *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput* (pa i spojevi rednih brojeva sa istom riječcom: *prvi put*, *drugi put*...), kao i veze osnovnih brojeva sa riječcom puta: *dva puta*, *devet puta*...), u domaćoj deskriptivnoj literaturi ponekad su uopšteno identifikovani kao *multiplikativni brojevi* odnosno protumačeni su tako da je zbog primarnog vezivanja za kategorijalnu odrednicu *multiplikativni broj* zapostavljeno njihovo adverbijalno značenje i adverbijalna funkcija¹. Međutim, značenje multiplikacije jeste izvjesno, ali je izvan matematičke razlike između

---

* Asistent na Filozofskom fakultetu u Nikšiću

¹ Upor.: Stevanović 1933–1934: 84; Miletić 1940: 433; Ćupić 1977: 88; Ostojić 1976: 159; Nenezić 2007: 178; Tepavčević 2007: 216; Bigović-Glušica 1997: 131.

multiplikanda i multiplikatora², kao broja koji se množi i broja kojim se množi (množenik/umnoženik i množilac/množitelj) – konkretno značenje dominantno je određeno semantičkim potencijalom riječice (-)put/puta i to samo iza glavnog broja većeg od jedan odnosno svih rednih brojeva osim prvog. Saglasno tome, moglo bi se reći da za gramatičku tipologiju vrsta riječi i nije relevantna kvalifikacija *multiplikativni broj*: oblici *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput* jesu prilozi nastali od glavnih brojeva (a spojevi tipa *drugi put* i *dva puta* ... jesu priloški izrazi koji se uslovno mogu nazvati multiplikativni izrazi, ali ne i multiplikativni brojevi jer se takvom odrednicom zanemaruje morfološka prisutnost riječice *put/puta*). Pod sintagmu multiplikativni brojevi ponekad su podvedene i forme izvedene od rednih brojeva nastavkom *-om* – tipa *prvom*, kao i složenice tipa *jedared*.³

Podstaknuti ovim zapažanjem provjerili smo kako su oblici *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput* zastupljeni u sistemu vrsta riječi u normativnoj literaturi i kako su predstavljeni u leksikografiji.

A. Belić je u *Istoriji srpskog jezika* u poglavlju o prilogima izdvojio tri njihove podgrupe, zapostavljajući složene priloge koji u svom sastavu imaju numeričku komponentu (kao posebnu, treću grupu, izdvojio je složene priloge, „tj. one koji su postali vezom kakvog predloga sa prilogom ili priloga sa prilogom”) (Belić 1999, 312). Međutim, u tumačenju brojeva Belić je posebna poglavlja posvetio I) prostim brojevima, II) rednim brojevima i III) ostalim brojevima, a unutar trećeg poglavlja distancirao je A) zbirne brojeve i B) distributivne i multiplikativne brojeve, uz konstataciju da ovi drugi „nisu dobili u našem jeziku neki specijalni razvitak”. Ovome je Belić dodao: „za multiplikativne brojeve upotrebljavaju se ili složeni izrazi: *jedanput*, *deset puta*, *trikrat* (zast.), *dvaš*, *mnogaš*, *jedârêd*, *dvârêd*, koji daju priloge *jedânput-a* i sl. ili ostaju kao izrazi *deset pûtā* ili predstavljaju složene pridjeve: *dvostruk*, *trostruk* i sl.”, naglasivši da se u svakom slučaju izlazi „iz granica brojeva” (Belić 1999, 275). Datim tumačenjem Belić je i sam sugerisao pitanje o opravdanosti kvalifikovanja navedenih formi kao brojeva. M. Stevanović priloge tipa *jedanput* ne navodi među primjerima priloga kao gramatičke vrste (Stevanović 1981, 377–379), ali ih tumači unutar *Tvorbe riječi* u poglavlju naslovljenom *Brojne složenice*. Za njega je *jedanput* „brojni prilog”, koji je „mogao postati složenicom zato što je imenički deo u njemu sasvim prome-

² U *Rečniku srpskoga jezika* (Rečnik 2007) lekseme *multiplikand* i *multiplikator* protumačene su na isti način „*broj koji se množi*”, a zapravo u drugom slučaju treba da stoji „*broj kojim se množi*” (množilac, množitelj); pri tome dato tumačenje uz drugu leksemu navedeno je kao tehničko a ne matematičko značenje. Upor.: Klajn–Šipka 2007.

³ Upor.: Miletić 1940: 433; Čupić 1977: 88; Nenezić 2007: 178.

nio svoje značenje, ..., a i po ugledu na esocentrične složenice *dvaput* i *triput*” (Stevanović 1981, 423). Složene priloge *jedanput*, *dvaput*, *triput* i *stoput* ne nalazimo kao ilustrativne primjere ni u klasifikacijama vrsta riječi *Gramatike srpskog jezika* prof. Ž. Stanojčića i Lj. Popovića i *Kratke pregledne gramatike srpskoga jezika* prof. B. Ostojića. E. Barić i dr. u *Hrvatskoj gramatici*, tumačeći porijeklo priloga, kao posebnu podvrstu izdvajaju one koji nastaju od glavnih brojeva; međutim, autori ih semantički određuju samo kao „priloge načina, mjesta i vremena” iako su u egzemplifikaciji zastupljeni i oblici *jedanput* i *dvaput* (pored: „jednom, ...; jednostruko, dvostruko itd.”) (E. Barić i dr. 2005, 275); takvim određenjem sužen je realan gramatički opis jer prvi oblik osim vremenskog sadržaja (npr.: *Čula sam jedanput* – jednom prilikom; *Hoćeš li se jedanput sjetiti* – konačno, najzad) iskazuje i kvantifikaciju (npr.: *Jedanput se okrenu i nastavi dalje*), dok drugi oblik primarno označava dva ponavljanja radnje (npr.: *Dvaput je zvala*), tj. dvostrukost čega (npr.: *Dobio je dvaput više*). Ipak, u istoj gramatici u dijelu koji se odnosi na tvorbu priloga oblici *dvápūt*, *trípūt*, *stópūt* kao prilozima količine ilustriraju „sraslice” (E. Barić i dr. 2005, 389). P. Mrazović i Z. Vukadinović razvrstale su priloge prema značenju u četiri grupe: „situativne, direktivne, kauzalne i modalne”; iz ilustracije tako razvrstanih priloga izostaju oblici *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput*, ali su se u grupi situativnih, tj. „situativno-temporalnih priloga” našle forme složene sa njima – *najedanput*, *odjedanput* i *ujedanput* (iako je konkretnim primjerima u datoj raspodjeli primarnija pripadnost grupi modalnih priloga – priloga koji „modifikuju glagolsku radnju prema načinu vršenja”) (Mrazović–Vukadinović 1990: 397–399). P. Piper i grupa autora u *Sintaksi savremenog srpskog jezika* u poglavlju u kome se analizira „jedna od najrazvijenijih i najfrekventnijih semantičkih kategorija” – kategorija kvantifikacije, primjerom *dvaput* (pored *udvoje*, *drugo*...) ilustrirali su numeričke priloge, koji, kao i brojevi i mnogi prilozima sa značenjem mjere ili stepena, „po definiciji referišu o količini” (Piper i dr. 2005: 871). Ipak, autori *Sintakse* ističu da brojevima kao jezičkim jedinicama pripada „semantički centar” kvantifikacije, dok se numerički prilozima i sve ostale jezičke jedinice sa numeričkim odnosno količinskim značenjem nalaze na „gramatičkoj periferiji” te kategorije. Na istom mjestu prilikom semantičkog razvrstavanja sredstava za izražavanje značenja količine (tzv. kvantifikatora) prilozima tipa *dvaput* zastupljeni su u grupi kumulativnih numeričkih kvantifikatora (Piper i dr. 2005: 875), kojoj prije svih pripadaju osnovni brojevi, a onda i brojevne imenice (*dvojka*...) i neki drugi prilozima (*dvostruko*...); u objašnjenju stoji da ova jezička sredstva označavaju „samo veličinu skupa” – to jest da ne posjeduju značenje partitivnosti. Isti autori, analizirajući kvantifikaciju predikat-

skog sadržaja kao posebno sredstvo njenog izražavanja, izdvajaju adverbijale s numeričkom komponentom, kao što su „numerički iterativni prilozi” – npr. „*Triput je uzimala reč*” (Piper i dr. 2005: 912). Međutim, prilogom *jedanput*, kao jedinicom koja ima potencijal vremenskog značenja, nisu ilustrovali vremenske priloške adverbijale (Piper i dr. 2005: 771–780).

U *Pravopisu srpskoga jezika* u poglavlju koje se odnosi na spojeno i odvojeno pisanje riječi prilozi tipa *jedanput* zastupljeni su u cjelini naslovljenoj *Brojevi i izvedenice od njih* – bez precizne gramatičke oznake (2010: 89–91). Uočljivo je da takav naslov cjeline ne odgovara tvorbenoj strukturi priloga tipa *jedanput* – kao tvorenicu koje su u tvorbenoj vezi s dvjema riječima. U *Pravopisu srpskohrvatskog jezika* iste forme imaju oznaku „brojni prilozi” (1988: 61).

Složenice *jedanput*, *dvaput*, *triput* pominju se u člancima kojima se u *Etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* tumače odrednice *jedan*, *dva*, *tri*, dok *stoput* izostaje iz članka za broj *sto* (Skok 1971; Skok 1973). U *Rečniku srpskoga jezika* (2007) lekseme *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput* gramatički su kvalifikovane kao prilozi. Definicija prve lekseme predstavlja dva različita značenja (označena brojkama), pri čemu su unutar prvog izdvojene dvije semantičke nijanse (odvojene tačkom i zarezom⁴). Značenje obilježeno brojkom 2. predstavljeno je sinonimima iza kojih je data i semantička egzemplifikacija: „**2.** *najzad, naposletku, konačno*. – Hoće li se pravopis *jedanput* štampati?”. U značenju obilježenom brojkom 1. sinonimima „*jednom, jedared*,” predstavljena je prva semantička nijansa, dok je druga definisana sintagmom „*jednom prilikom*”; naš utisak je da je na ovaj način značenje kvantifikacije možda zapostavljeno i da bi svakako i za razumijevanje ovih smisaonih nijansi korisni bili primjeri u obliku rečenica; naime, definisana semantička iznijansiranoost nije lako prepoznatljiva što potvrđujemo primjerima iz razgovornog jezika: *Jedanput je tako došla iznenada; / Jednom/jedared je tako došla iznenada; / Jednom prilikom je tako došla iznenada*; ove rečenične varijacije svjedoče o istoj upotrebnoj vrijednosti (primarno vremensko značenje – značenje nepreciziranog trenutka u prošlosti) oblika *jedanput*, *jednom/jedared* i *jednom prilikom*; smisaonu izdiferenciranost datu definicijom, po našem mišljenju, trebalo bi potkrijepiti primjerom kojim bi se nedvosmisleno predstavilo kvantifikativno značenje lekseme *jedanput* – npr.: *Neke stvari govore se jedanput*. Imajući u vidu postojeću definiciju lekseme *jedanput* i njene upotrebne vrijedosti ilustrovane datim primjerima, kao i tehnički princip kojim se u *Rečniku* pravi razlika između značenjskih nijansi, rela-

⁴ U Predgovoru *Rečnika* (Rečnik 2007: 9) nalazimo tehničko pojašnjenje: „značenjske nijanse odvojene su u definiciji tačkom i zaretom (;),...”.

tivno bliskih značenja i različitih značenja (obilježavanje tačkom i zarezom, slovima i brojkama) (2007: 9), leksikografski opis konkretne jedinice mogao bi imati obrazac: **1.** *jednom, jedared, jednom prilikom*. **2.** *najzad, naposletku, konačno*. **3.** *jednostrukost radnje*. Definicija lekseme *dvaput* tehnički je organizovana tako da izdvaja dva „relativno bliska značenja”: „**a.** *dva puta, u dva maha*: ~ godišnje. **b.** (uz komp.) *dvostruko*: ~ više...”⁵, dok su značenja lekseme *triput* predstavljena kao „značenjske nijanse”: „*u tri maha, u tri navrata; trostruko*: reći što ~; biti ~ jači”. Dakle, izvjesna je tehnička, a djelimično i sadržajna nepodudarnost u definicijama odrednica istog leksikografskog tipa. I definicija lekseme *stoput* svedena je na dvije semantičke varijante koje su iskazane sintagmama: „*sto puta; mnogo puta*”.

2. Provjeravajući određenost gramatičkog statusa i leksikografsku obradu izdvojenih priloga, obratili smo pažnju i na tretman oblika *(-)put* i *puta*.

Pregled gramatika i druge literature, među kojom su i radovi čiji su predmet interesovanja klasifikacije riječi, pa i posebno riječce/partikule⁶, pokazao je apsolutnu zanemarenost gramatikalizovanih nesamostalnih *(-)put* i *puta* koji u spoju odnosno u konstrukcijama s drugim jedinicama realizuju posebna značenja. Na primjer, S. Ristić je u istraživanju leksičkosemantičkih i funkcionalnih karakteristika partikula pragmatično-kognitivnim pristupom izdvojila dvije njihove grupe (prema kategorijalnom značenju modalnosti i kategorijalnom značenju smisaonih odnosa), a unutar istih identifikovala je trinaest paradigmi određenih značenja (Ristić 1999). U tom razvrstavanju jedinice *(-)put* i *puta* nisu našle svoje mjesto. D. Sesar je u pokušaju kategorizacije partikula hrvatskog jezika dala njihovu projekciju sa morfološkog, sintaksičkog i semantičkog aspekta; oblike *(-)put* i *puta* nije prepoznala kao sredstva značajna za sistem riječi hrvatskog jezika (Sesar 1992). U već pomenutom Stevanovićevom tumačenju nastanka „brojnih složenica” oblik *put*, kao komponenta tih složenica, vezan je za kategorijalnu ulogu imenice. On kaže da se uz brojeve *dva* i *tri* javlja imenica *put* – „u obliku koji ne odgovara dotičnim brojevima” (kao *dvaput, triput* prema „brojnim priloškim izrazima” *dva puta, tri puta*) (Stevanović, 1981: 423). Oblici *(-)put* i *puta* i u deskriptivnoj literaturi ponekad se identifikuju kao imenice.⁷ U *Hrvatskoj gramatici* povodom oblika *dvápūt, trípūt, stópūt* pominje se njihova alternativa – grupa riječi u kojoj se *put* ponaša kao posebna imenica „pa uz brojeve stoji u onom padežu u kojem dolaze i ostale imenice, npr. *dvâ pûta...*” (E. Ba-

⁵ Tilda označava odrednicu.

⁶ Ove termine upotrebljavamo kao sinonime.

⁷ Ostojić 1976: 159; Nenezić 2007: 178; Tepavčević 2007: 216; Bigović-Glušica 1997: 131.

rić i dr. 275); za njene autore u tvorbenom tumačenju priloških „sraslica”: „*dvápūt, trípūt, stópūt...*, *mnogòpūt...*, *kòjīpūt...*” *put* je samo „glasovni niz” s kojim srasta broj, prilog ili zamjenica (E. Barić i dr. 389). Potvrdu zanemarivanja komponente *-put* imamo i u *Srpskohrvatskoj gramatici za strance*: oblici *dvaput* i *triput* dati su kao primjeri priloških složenica, ali u grupi onih čije sastavne djelove autorke nisu identifikovale (kao npr.: „Složenice: predlog + imenica” ili „Složenica: predlog + prilog”...), dok je tvorenica *odjedanput* zalutala među složenicama čija je tvorbeno struktura najavljena obrascem „predlog + pridev ili broj” (Mrazović–Vukadinović 1990: 400–401). U istoj gramatici partikule imaju širok tretman – autorke su prema komunikativnim i sintaksičkim karakteristikama partikula izdvojile više grupa (modalne I, modalne II, graduativne, konverzacione, kopulativne, ekvivalenti rečenica), priloživši i posebne spiskove za izdvojene vrste; ipak, datom klasifikacijom nisu obuhvaćeni oblici *(-)put* i *puta* (Mrazović–Vukadinović 1990: 405–447).

Autori novog izdanja Matičinog *Pravopisa* oblicima *put* i *puta* (kao ni već pomenutim formama koje ih imaju u svom sastavu – *jedanput*...) ne daju preciznu gramatičku kvalifikaciju: *put* se pominje kao pomoćna riječ, a uz *puta* stoji odrednica *oblik* (2010, 90). U *Rečniku* ovog pravopisa istovremeno se egzemplifikuje definisana norma za jedinice *put* i *puta* (nije posebno izdvojeno *-put*), a objašnjenje dato u zagradi neposredno uz njih [(u priloškom značenju)]” odnosi se na spojeve odnosno konstrukcije unutar kojih se javljaju. Dakle, izbjegnuta je gramatička oznaka riječce uz *put* i *puta* iako nije nevažna. U *Pravopisu srpskohrvatskog jezika* riječ *put* kao komponenta „brojnih priloga”, saglasno tradicionalnoj podjeli i morfološkom kriterijumu, ima oznaku imenice (1988, 61).

U *Etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* unutar članka za odrednicu „**pūt**², gen. púta m” posebna stavka (2°) predstavlja taj oblik kao „izraz množenja”, a oblici *dvaput*, *triput* navedeni su kao „analogički” prema „arhaičkom gen. pl. *pùno put*” (Skok 1973). U Matičinom *Rečniku* (2007) oblici *pūt* i *púta* u kategorijalnoj ulozi nesamostalne riječce opisani su jednim rečničkim članakom koji ukazuje na dva različita značenja; unutar prvog izdvajaju se dva „bliska značenja”: „**1. a.** (*put*, u zavisnim padežima: *puta*) *iza rednih brojeva, pokaznih zamjenica, nekih vremenskih prideva označava mesto date radnje, događaja u redu drugih radnji, događaja koji se ponavljaju: reći prvi put (iz prvog puta)...* ... **b.** (*puta*) *iza glavnih brojeva (većih od jedan) i količinskih priloga i izraza označava broj odnosno približan broj ponavljanja radnji: vraćati se dva ~, ...* ... ”; značenje označeno brojkom **2.** predstavlja oblik *puta* kojim se u matematici označava računski množenje. Posebna odrednica sa posebnom definicijom (bez kategorijalne ozna-

ke) jeste „-put kao drugi dio složenica uz brojeve jedan, dva, tri i sto”, koje „označava jednostrukost, dvostrukost, trostrukost ili stostrukost neke radnje”; u ovom slučaju trebalo je dodati da -put kao komponenta složenice *jedanput* konstituše i značenje neodređenog trenutka iz prošlosti (saglasno sa definicijom lekseme *jedanput*).⁸

3. Na osnovu izloženog, čini nam se korisnim da istaknemo sljedeće.

Prilozi tipa *jedanput* kao vrsta iz gramatičke tipologije riječi uglavnom se usputno pominju – u gramatikama i sličnoj literaturi nije im posvećena posebna pažnja. Uglavnom se ne navode kao ilustrativni primjeri priloga unutar tradicionalne klasifikacije riječi, a onda izostaje i njihovo razvrstavanje na priloge sa značenjem vremena (*jedanput*) i priloge sa značenjem količine (*jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput*) odnosno multiplikacije (*dvaput*, *triput*, *stoput*). Unutar širih tema ponekad se bez obzira na njihove leksičkosemantičke i funkcionalno-obličke karakteristike pominju kao multiplikativni brojevi. Prema tvorbenom sastavu imenuju se i sintagmom numerički prilozi. Kao sredstva iz semantičke kategorije količine nose i odrednicu kvantifikatora, a zbog odsustva značenja partitivnosti sintaksičari ih svrstavaju u kumulativne numeričke kvantifikatore. Leksikografske definicije u *Rečniku srpskoga jezika* za lekseme *jedanput*, *dvaput*, *triput*, *stoput* nisu ujednačene, ni tehnički ni sadržajno, u onim djelovima u kojima se to očekivalo; nedosljedno razvrstavanje „semantičkih nijansi, bliskih i različitih značenja”, bez navođenja primjera u obliku rečenica, u pojedinim segmentima otežava njihovo poimanje.

Kad su u pitanju jedinice (-)put i puta, pokazalo se da se one iz sistema riječi neopravdano izostavljaju. Izuzimajući njihovu obradu u *Rečniku* (2007), uočljivo je da nemaju poseban tretman i da se prilikom njihovog usputnog pominjanja izbjegava precizna gramatička odrednica, ili da im se zanemarivanjem leksičkih i sintaksičkih kriterijuma odnosno tvorbenog procesa transpozicije pripisuje oznaka imenice. Posebno sintaksičko ostvarenje i međukonstituenta relacija u konstrukcijama *dva puta*, *sedam puta*, *prvi put*..., kao sintaksičko pitanje sa mogućnošću različitih tumačenja, može biti razlog zapostavljanja i nedefinisanja ovih jezičkih elemenata. Ipak, ono što je izvjesno jeste da ovim jedinicama prema funkcionalno-semantičkim obilježjima pripada pozicija u sistemu riječi i da njihove kategorijalne granice treba uvažavati. U pitanju su riječi koje nemaju svoje samostalno značenje:

⁸ Diferencijacija 1. *pūt* i *pūta*: 2. -put uporediva je sa diferencijacijom 1. *gōd*: 2. -god, na koju ukazuje prof. Ćorić, a u vezi sa kojom zaključuje da komponenta -god u zamjeničkim strukturama (*čijegod*), a onda po analogiji i u priloškim strukturama (*kakogod*) ima funkciju postfiksa, te „da bi u srpskoj tvorbi reči među afikse trebalo uključivati i postfiks” (Ćorić 2010).

njihovo značenje realizuje se samo u konkretnim rečeničnim kontekstima – oznaka riječce uslovljena je kontekstom. Za razliku od riječci koje ispoljavaju značenje modalnosti, one svoj semantički i gramatički potencijal ostvaruju kao komponente logičke relacije: upotrebljavaju se uz relacione segmente koji su nedovoljno semantički oformljeni i konstituišu značenje vremenskog redosljeda, značenje neodređenog trenutka iz prošlosti i(li) kvantitativno odnosno značenje multiplikacije.

Dati pregled uradili smo u namjeri da se podstakne precizno određenje statusa posmatranih jedinica u gramatici i leksici, a sa tim u vezi možda i prevazilaženje kriterijuma koji zapostavljaju određena jezička sredstva u tradicionalnoj podjeli riječi. Vjerujemo da kao jedinice raširene upotrebe zavređuju sistematičan i ujednačen opis, koji bi kao takav doprinio kvalitetu gramatičkih i leksikografskih priručnika.

LITERATURA

Barić i dr. 2005: Eugeniya Barić i dr., *Hrvatska gramatika*, 4. izdanje, Školska knjiga, Zagreb.

Belić 1999: Александар Белић, *Изабрана дела, четврти том: Историја српског језика, фонетика, речи са деκлинацијом, речи са конјугацијом* (предавања А. Белића, приређивач Александар Младеновић), Завод за уџбенике и наставна средства, Нови Сад.

Bigović-Glušica 1997: Рајка Биговић-Глушица, *Језик Марка Миљанова*, Културно-просвјетна заједница, Подгорица.

Klajn–Šipka 2007: Ivan Klajn – Milan Šipka, *Veliki rečnik stranih reči i izraza*, Prometej, Novi Sad.

Marković 2011: Александра Марковић, *Речца пак у српском језику*, Српски језик (студије и чланци), број XVI, Београд, 559–578.

Miletić 1940: Бранко Милетић, *Црмнички говор*, СДЗБ, IX, Београд, 209–663.

Mrazović–Vukadinović 1990: Pavica Mrazović – Zora Vukadinović, *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića – Sremski Karlovc, Dobra vest – Novi Sad.

Nenezic 2007: Соња Ненезић, *Језик Николе I Петровића*, докторска дисертација, Никшић.

Ostojić 1976: Бранислав Остојић, *Језик Петра I Петровића*, ЦАНУ, Посебна издања – Књига 8, Одјелење умјетности – Књига 1, Титоград.

Ostojić 1997: Бранислав Остојић, *Кратка прегледна граматика српског језика*, Унирекс, Подгорица.

Piper i dr. 2005: Предраг Пипер и др.: *Синтакса савременог српског језика*, Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска, Београд.

Pravopis srpskohrvatskog jezika 1988: *Pravopis srpskohrvatskog jezika*, школско издање, Матица српска, Матица хрватска, Нови Сад, Загреб.

Pravopis srpskoga jezika 2010: Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурџа, *Pravopis srpskoga jezika*, измењено и допуњено издање, Матица српска, Нови Сад.

Rečnik 2007: *Rečnik srpskoga jezika*, Матица српска, Нови Сад.

Ristić 1999: Стана Ристић, *Партикуле и њихови функционални еквиваленти (лексичкосемантичке и функционалне карактеристике)*, Реч. Смисао. Сазнање (студија из лексичке семантике), Београд, 93–118.

Sesar 1992: Dubravka Sesar, *O mogućnostima kategorizacije partikula u hrvatskom jezičnom standardu*, *Suvremena lingvistika*, Br. 34 (1992), 251–262.

Simić 1999: Радоје Симић, *Грамаптичке категорије и класификација речи*, Научни састанак слависта у Вукове дане, 28/2, Београд, 5–7.

Skok 1971: Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I, Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb.

Skok 1973: Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, III, Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb.

Stanojčić–Porović 2008: Живојин Станојчић – Љубомир Поповић, *Грамаптика српског језика за гимназије и средње школе*, Завод за уџбенике, Београд.

Stevanović 1933–1934: Михаило Стевановић, *Источноцрногорски дијалекат*, ЈФ, XIII, Београд, 1–128.

Stevanović 1981: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик I*, Научна књига, Београд.

Teravčević 2007: Миодарка Тепавчевић, *Језик Стефана Митрова Љубише*, докторска дисертација, Никшић.

Тогић 2010: Божо Торић, *Постсуфикс у српској творби речи*, Српски језик (студије и чланци), број XV/1–2, Београд, 549–553.

Ћирић 1977: Драго Ћупић, *Говор Бјелопавлића*, СДЗБ, књига XXIII, Београд.

Sanja ŠUBARIĆ

ON GRAMMATICAL AND LEXICOGRAPHIC DESCRIPTION OF THE ADVERBS SUCH AS *JEDANPUT* AND PARTICLES (-)*PUT* AND *PUTA*

Summary

This paper deals with the grammatical and lexicographic description of the adverbs such as *jedanput* and particles such as (-)*put* and *puta* in the existing reference books, with the aim of encouraging the precise definition of their status from the contemporary linguistic perspective, and in this regard perhaps overcome the criteria which neglect some of linguistic forms in the traditional classification of word. We believe that the observed forms as a units of the widespread use deserve a systematic and consistent description that could contribute to the quality of grammar and lexicography reference books.

